

הלכות שבת סימן תה תו

*שְׁהַחֲזִירִים לְצַרְכוֹ בְּמוֹזֵי: *מאי טעמא, (מו) אָנוּסִים הֵם. וְכָל זְמַן שֶׁלֹּא הִתְחַזְרוּ בָּהֶם חוֹץ לְמִקּוּמָם, אִם הוֹצִיאָן בְּשׂוּגָג, (מח) מְתָרִים (מ) לְאֶקְלָם (מט) וְאֶסוּר לְטַלְטֵלֵם (ט) חוֹץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, וְאִם הוֹצִיאָם בְּמוֹזֵי, (ג) אֶסוּר לְאֶקְלָם (נא) אֲפֹלוּ מִי שֶׁלֹּא הוֹצִיאָם, וְיָוֵשׁ מִתִּירִים (נב) לְמִי שֶׁלֹּא הוֹצִיאָם:

תו מי שִׁיעָצָא חוֹץ לְתַחוּם שֶׁלֹּא לְדַעַת, וְכוּ סַעִיף אַחַד:

א *מי שִׁיעָצָא חוֹץ לְתַחוּם (א) שֶׁלֹּא לְדַעַת, שְׂאִין לוֹ אֵלֶּא אַרְבַּע אַמּוֹת, וְהִצְרִיךְ לְהִקְבִּיּוּ, יְכוּל לְצַאת מֵהֶם (ב) עַד שִׁיעָצָא (ב) מִקּוּם צְנוּעַ לְפָנֹת. (ג) וְעֵצָה טוֹבָה לוֹ שִׁיתְקַרֵּב בְּצַד תְּחוּמוֹ, *שְׂאִם לֹא יִמְצָא מִקּוּם צְנוּעַ (ד) *עַד תְּחוּמוֹ יְכוּל לְכַנֵּס, וְלֵאחֲרַי שְׂנַכְנַס הָיִי (ה) כְּאֵלוֹ לֹא יֵצֵא מִיָּן שְׂנַכְנַס בְּרִשׁוֹת. אֲבָל אִם מִצָּא מִקּוּם צְנוּעַ קֹדֵם, לֹא יִכַּנֵּס אֵלֶּא יְפִנֶה שָׁם, (ו) וְיִתְרַחַק מִמֶּקוּם שְׂנַפְנָה (ז) עַד שִׁיכְלֶה הַרִיחַ, וְשָׁם יִשְׂ-

באר היטב

תקטו: (ט) חוץ. אפלו הם בעיר מקוה חומה, טו, עין שם שהאר"י: (ב) מיקום צנוע. ויכול ללכת עד בית היהודים לפנות שם, ראב"ן.

משנה ברורה

לתחום אסור למי שבא בשבילו, (ב) שאני הקא שהחזירו למקום ששבתו בין השמשות: (מו) אָנוּסִים הֵם. רוצה לומר, דאף שהוציאן האדם במוזי, הפרות עצמן אנוסים הם ביציאתן ובחזירתן והרי הן כאדם שהוציאונה באנס והחזירוהו, לעיל בסעיף ה, וכן לענין התר אכילה התרו גמי על-ידי חזירתו: (מח) מְתָרִין לְאֶקְלָם. (ט) בין לאנשים אחרים (ל) שנגמציאם שם במקום הפרות ובין (מט) להמוציא בעצמו: (מט) וְאֶסוּר לְטַלְטֵלֵם חוֹץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת. וכמבאר לעיל בסעיף ה גבי אדם, דאפלו יצא שלא לדעת אין לו אלא ארבע אמות: (ג) אֶסוּר לְאֶקְלָם. אבא לטלטלם מתר (מ) בארבע אמותיהן. וכל זה אם היו על-פני השדה, אבא אם הביאן בעיר המקפת מחיצות, אף-על-גב דעבר אסורא, מכל מקום מתר לטלטלן בכל העיר בלה, בין שהוציאן שוגג (מח) בין שהוציאן מוזי: (נא) אֲפֹלוּ מִי שֶׁלֹּא הוֹצִיאָם. ואף-על-גב דפרות שהביא עכו"ם מחוץ לתחום אינו אסור רק למי שהובאו בשבילו, (מח) הקא ביון דאחעביד אסורא על-ידי ישראל חמיר טפי: (נב) לְמִי שֶׁלֹּא הוֹצִיאָם. ודוקא אם לא הוציאו בשבילו, (נג) דאי לא הוי גם לדעה זו אסור. ודינא קומא לן בדעה ראשונה, דאפלו למי שאלא הוציאו בשבילו גם-כן אסור לאכל, דהיא דעת רב הפוסקים [א"ר]:

א (א) שֶׁלֹּא לְדַעַת. עֵינִי לְקַמָּה: (ב) עַד שִׁיעָצָא מִקּוּם צְנוּעַ. רוצה לומר, מיקום (ב) שְׂאִין בְּגִי' אָדָם מְצוּיִם, מִפְּנֵי שְׂגוּלוֹ כְּבוֹד הַקְּרוֹיֹתוֹ. וְעַיִן לְעֵיל בְּסִימָן ג' דְּאֲחֻזֵי הַגָּדֵר חֲשִׁבִי מִקּוּם צְנוּעַ, וּבִשְׂדֵה, עַד שְׂאִין חִבְרוּ יְכוּל לְרֵאוּתוֹ. כְּתוּב הַתְּחַרּוּנִים בְּשֵׁם רַבְבִּין, דְּיָכוּל לְלַכֵּת עַד בֵּית הַיְהוּדִים לְפָנֹת, וְהִנְנוּ אִף אִם יִמְצָא מִקּוּם צְנוּעַ אֵלֶּא שְׂהוּא סְמוּךְ לְבִתֵּי עַכּוּ"ם, מְכַל מִקּוּם יְכוּל לְהִתְרַחֵק עַד בֵּית הַיְהוּדִים שְׂמֵא הַעַכּוּ"ם וְהִתְדוּוּהוּ אוֹ חִפְזוּדוּהוּ: (ג) וְעֵצָה טוֹבָה וְכוּ'. רוצה לומר, שְׂאִם מְצָא בְּתוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת שֶׁל הַתְּחוּם, חֲשׁוּב (ב) כְּאֵלוֹ בְּתוֹךְ הַתְּחוּם וְיְכוּל לְכַנֵּס, וְכַנֵּס בְּרִישׁ סִימָן תּוֹה, עֵינִי שָׁם: (ה) כְּאֵלוֹ לֹא יֵצֵא. וְיֵשׁ לוֹ אֲלֵפִים לְכָל רוּחַ, וְכַנֵּס לְכָל תּוֹה סַעִיף ה: (ו) וְיִתְרַחַק מִמֶּקוּם שְׂנַפְנָה. דְּזוּהוּ גַם-כֵּן בְּכָלל כְּבוֹד הַקְּרוֹיֹת: (ז) עַד שִׁיכְלֶה הַרִיחַ. וְחוּ לֹא, (ג) וְאֲפֹלוּ לְתוֹךְ

שער הצינון

(לו) תוספות: (ל) כגון שיש עיר אחרת סמוכה לשם או אדם שערכ לאותו צד, רש"י, והעתיקו מגן אברהם: (לט) כן כתב הרישב"א בחדישו, וגם דעת רש"י כן. ומה שהצריך לאשכחתי באדם שערכ וכו', הינו משום דבש"ס קאמר 'בשוגג כאכל' ולא קאמר 'אכל', אלא דאפלי עלמא גמי קאי, והקשה לרש"י דאיך יבואו חוץ לתחום, ועל זה כתב כגון שערכו או שיש עיר זכר, אדם גם הוא מודה דגם המוציא בעצמו מתר לאכל שם כיון דלא עבדי אסורא במוזי, והביתא גופא נקט לשון זה משום סיפא דבמוזי לא יאכל לשום אדם, וכן מצאתי לתוספת שבת שכתב כן בכנות רש"י, וכן דיק מלשון השלחן ערוך גופא דמיני אפלו במוציא עצמו, ומדמסי: ואם הוציאם במוזי זכר אפלו מי שלא זכר, אלקמא דברי שא מטר גם להמוציאן בעצמו, וזוהי דלא כמתחש"א, ומביאו במחצית השקל, וגם מגן אברהם אפשר לומר דסובר כמו שכתבנו: (מ) ומקצה לא הוי אף דאסורין באכילה, כיון דביד השמשות היה מותרין באכילה שהיו מחזין במוזי ומ"ו ואלה רבה, או כמו שכתב המגן אברהם בסימן תקטו, הואיל ואם החזרו הם מותרין, לא נחשבו למקצה: (מא) והפרות אנוסין הן ודמיא למאן יצא שלא לדעת והכניסהו בעיר זו ומהרש"ל, והסכימו לדבריו מאמרמרדכי ותוספת שבת וביטא מאיר, ודלא כט"ו: (מב) ה"ר"ש ושא"ר פוסקים: (מג) כן מוכח במרדכי, עין שם: (ב) ואם גם במקומו היה מקום צנוע מבני אדם, כגודאי אין לו להתרחק משם, אלא יפנה שם ואחר כך יתרחק עד מקום שיכלה הריח, וקולקמה: (כ) תוספת שבת: (ג) פשוט לסקנת המחבר הנזכר מהרא"ש, דארבע אמותיו אין להם שום יתרון אחר שצא משם:

פ דרומא שם בגמרא
יכתוב קפא צ הרא"ש
שם ק מרדכי בשם
ה"ר

א פשוט בגמרא
ערכין מ"א, וכן כתב
תוספ"ס בק"ק כו
ב הרא"ש בספיקו שם

חוצה לה, והפקידו תחומו כיון שצא לדעת: (ח) לְאֶקְלָם. אם יש אדם שערכ לאותו צד או שיש עיר אחרת סמוכה לשם, רש"י, עין סוף סימן

באר היטב

אפלו בעיר אחרת, וכמו שכתבנו לעיל בבאר הלכה, עין שם, ואם-כן על-כ"פנים בהחזירוהו לעיר ששבת בה כגודאי אין להחמיר: (90) * שְׁהַחֲזִירִים לְצַרְכוֹ. הלשון אינו מדויק, דמלשון 'שהחזירו' משמע דאפלו אותו האיש שהחזיר גם-כן מתר בהם, ומלשון 'לצרכו' משמע דמיני באחר שהוציא והחזירו לצרכו, וכזה דוקא מתיר, דעל-כ"פנים הוא בעצמו לא עשה מעשה באסור, אבא בהוציא הוא בעצמו אפשר שפיר דעל-כ"פנים לו בעצמו אסור. ובבית יוסף הביא שתי דעות בזה, והגהת אשר"י מחמיר בזה, עין שם בבית יוסף והראה דלשון המחבר הוא משם כלשון הגהת אשר"י. והלשון באמת מגמגם, וכאור זרוע שפגנו העתיק הגהת אשר"י דבריו אימא 'שהחזירו' ולא 'שהחזירם', וקאי על אחרים שהחזירו בשבילו וכן בזה מתירין אנו, ואם-כן אפשר דכן גם כנות המחבר, וכן משמע בלבוש ובעל-תשבת שפרשו כן דבריו המחבר, אכן הגר"א מפרש דהמוציא בעצמו גם-כן מתר וכפשוטו הלשון לאותו ישראל שהחזירו, ודינא כגודאי יש לנקט להקל בזה כפרושי הגר"א, דגם הרישב"א בחדישו כתב כן בשם רבו, וכן משמע בחדישי הרמב"ן והרשב"א, וכן פסק הגר"י: * מאי טעמא, אָנוּסִים. עין במגן אברהם כמה שכתב לתרוץ דלא תקשי מהא דקאמי לן דהמכבש בשבת במוזי אסור, ומרין בשם הפוסקים, משום דהתם אסורא דאורייתא, עין שם מה שהאר"י. והנה במחבר קשה לומר (92), שהרי מיסי גם כיון זה לענין הוצאות שבת דאסורו דאורייתא, אם לא דימא דמיני בכרמלית. ובאמת יש עוד תרומים לקשיטת מגן אברהם בשם הפוסקים, דשאני הקא שהרי החזרו למקום ואינו נגהה במעשה שבת כלום, עין בחדישו רמב"ן שפרין כן, ויש עוד תרומים עין ברישב"א שם, וכן כתב האחרונים, מאמרמרדכי ותקמו' משה ואלה רבה ונשמת אדם הלכות שבת כלל ט, עין שם שהאר"י:

* שְׂאִם לֹא יִמְצָא וְכוּ'. צריך עיון, אם בשאר רוחות יכול למצא מקום צנוע כקרוי מקום ולצד תחומו צריך להתרחק יומר, אם מתר לו לברר לצד תחומו כדי שיהא מתר לו לכנס בתוך תחומו, ומלשון הרא"ש משמע קצת דמתר, וצריך עיון: * עַד תְּחוּמוֹ יְכוּל לְכַנֵּס. כתב הבית יוסף דלא תהלו אלא כשכנס

הַלְכוּת שְׁמֵת סִימָן תַּה תו

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה אם]

בְּיָדַי אֵין לְהַמְיִיר³⁰.

[ביה"ל ד"ה מאי טעמא]

וְהִנֵּה בְּמַחְבֵּר קָשָׁה לִזְמַר בְּכָן³².

32) הַלֵּךְ בִּזְוָה לְשִׁיטְתוֹ לְעִיל (סי' שמה משנ"ב ס"ק כג), שְׁלֹדַעַת הַשְׁוִיעַ יֵשׁ בּוֹמְנִינוּ רְשׁוֹת הַרְבִּים מְדַאֲרִייתָא. אֲכַן הַמְגִיא שֵׁם (ס"ק ז) סוֹבֵר, שֶׁגַם לְדַעַת הַשְׁוִיעַ אֵין מְצוּיָה כִּיּוֹם רְשׁוֹת הַרְבִּים מְדַאֲרִייתָא, וְאֵם כֵּן לֹא קָשָׁה עַל דַּעַתוֹ מְדַבְרֵי הַשְׁוִיעַ.

סִימָן תו

מִי שֶׁיִּצְא חוּץ לְתַחֲמוֹם שְׁלֹא לְדַעַת

[משנ"ב ס"ק ב]

מְפַנֵּי שְׁגָדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת¹.

1) וְאֵם יִצְא חוּץ לִי"ב מִיֵּל, כְּתַב הַקְּרִית סֵפֶר (פכ"ז מהל' שבת) שְׁאִינוּ רְשָׁאֵי לִזְוֹם מִמְקוֹמוֹ, כִּיּוֹן שֶׁמָּה שְׁאִמְרוּ שְׁגָדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׁדוּחָה אֵת לֹא תַעֲשֶׂה שְׁבַתוֹרָה, הַכּוֹנֵה בְּכָךְ הִיא רַק לֹא תַעֲשֶׂה שְׁהוּא מְדַרְבְּנָן כְּמוֹ אִיסוֹר הִיִּצְיָא חוּץ לֵאלִפִּיִם אִמָּה, אֲבָל לֹא לֵאלֹא מִן הַתּוֹרָה. וְכִיּוֹן שְׁלֹדַעַת הַרְמַבִּים יִצְיָא חוּץ לְתַחֲמוֹם י"ב מִיֵּל אִיסוֹרָה מִן הַתּוֹרָה, מִי שֶׁיִּצְא חוּץ לְתַחֲמוֹם י"ב מִיֵּל רְשָׁאֵי לִזְוֹם מִמְקוֹמוֹ אִפִּילוֹ מְפַנֵּי כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת. וְרָאָה מָה שְׁכַתְּבֵנוּ לְעִיל (סי' שצח ס"ק א) שִׁישׁ הַסּוֹבְרִים שְׁלַחוֹר לְכִיּוֹן תַּחֲמוֹמוֹ אֵין בּוֹ אִיסוֹר דְּאֲרִייתָא, וְלְדַבְרֵיהֶם יוֹכֵל לְחַזֹּר לְכִיּוֹן תַּחֲמוֹמוֹ מְשׁוֹם כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת.

[משנ"ב ס"ק ז]

וְכַנְּ"ל בְּרִישׁ סִימָן תַּה, עֵינֵן שְׁמַם².

2) שֵׁם (ס"ק ט) בִּיאָר, שְׁהִיּוֹצָא חוּץ לְתַחֲמוֹמוֹ שְׁלֹא לְדַעַת, עוֹשִׂים לּוֹ מְחִיצָה שֶׁל בְּנֵי אָדָם, וְאָף אֵם הִגִּיעָה הַמְחִיצָה רַק עַד פְּחוֹת מִדְּ אִמּוֹת מְסוּפֵת הַתַּחֲמוֹם דִּי בִּזְוָה, וְרְשָׁאֵי לְהִיכַנֵּס לְתַחֲמוֹמוֹ. וּבִטְעָם הַדְּבַר כְּתַב הַתּוֹסֵפֶת שְׁבַת (שֵׁם ס"ק ד), מְשׁוֹם שְׁהַתַּחֲמוֹם הַקֹּדֶם מוֹבַלַע בְּתוֹךְ תַּחֲמוֹמוֹ הַחֲדָשׁ שֶׁל ד' אִמּוֹת, וּבִאֲוֹפֵן זֶה אֹמְרִים שִׁישׁ הַבְּלַעַת תַּחֲמוֹמִין.

30) וְכַתְּבֵנוּ בְּשׁוֹנֵה הַלְכוּת (ס"ד), שְׁלִמְסַקְנָת הַבִּיחָה אִפְשָׁר לְהַקְּלֵ שְׁאִפִּילוֹ אֵם חֹזֵר לְעִיר שְׁאִינָה מוֹקֶפֶת מְחִיצוֹת מוֹתֵר לּוֹ לְהַלֵּךְ בְּכּוֹלָה. אִמְנָם כְּתַב שְׁדַעַת הַחֲזוּ"א (או"ח סי' קט ס"ק י), שְׁאֵם הַעִיר אִינָה מוֹקֶפֶת מְחִיצוֹת אֵין לּוֹ אֵלָא ד' אִמּוֹת, מֵאַחַר שֶׁהִטְעַם שְׁעִיר כּוֹז דִּינָה כַּד' אִמּוֹת לְמִי שֶׁשְׁבַת בְּתוֹכָהּ וְלֹא יִצָּא מִמֶּנָּה הוּא מִדִּין תַּחֲמוֹמוֹ, כְּלֹמֵר שְׁכֵל אָדָם יֵשׁ לּוֹ אִלְפִיִם אִמָּה חוּץ מִעִירוֹ שְׁשׁוֹבֵת בָּהּ, וְלִכֵּן יוֹכֵל לְהַלֵּךְ אֵת כָּל הַעִיר וּמְחֻצָּהּ לֹא אִלְפִיִם אִמָּה, אֲבָל אָדָם זֶה שֶׁיִּצְא מִתַּחֲמוֹמוֹ הִרִי אִיבֵר אֵת תַּחֲמוֹמוֹ, וְאִינוּ יוֹכֵל לְהַלֵּךְ חוּצָה לֹא אִלְפִיִם אִמָּה, וּבְהַכְרַח שְׁכַשְׁחוֹר לְתוֹכָהּ וְהוֹתֵר לּוֹ לְלַכַּת בְּכּוֹלָה, הַהִיתֵר הוּא רַק מְחַמַּת שְׁנִמְצָא כַּעַת בֵּין מְחִיצוֹת שְׁשַׁבַּת בְּאִירִין בֵּין הַשְּׁמֻשׁוֹת, שְׁכֵל הַמְקוֹם שֶׁתוֹךְ הַמְחִיצוֹת נִחְשָׁב כַּד' אִמּוֹתָיו, וְלִכֵּן אֵם אֵין לְעִיר מְחִיצוֹת אִסוֹר לּוֹ לְלַכַּת יוֹתֵר מִד' אִמּוֹת. וְהַגְרַשׁ"ב וְוֹלְדֵנְבֵּרְג (מְכַתְּבִים) הַעִיר עַל דְּבָרֵי הַשְּׁוֹנֵה הַלְכוּת, שְׁאֵין כּוֹנֵת הַבִּיחָה לְהַקְּלֵ אִפִּילוֹ בְּעִיר שְׁאִינָה מוֹקֶפֶת מְחִיצוֹת, וְכֵל מָה שְׁכַתְּבֵנוּ לְהַקְּלֵ הוּא לְעִנּוּן עִיר הַמוֹקֶפֶת מְחִיצוֹת, שֶׁהִבִּית מֵאִיר דָּן לְהַחְמִיר גַּם בִּזְוָה מְשׁוֹם שִׁיטַת הַרְמַבִּים שְׁסוֹבֵר שְׁכִיּוֹן שֶׁיִּצְא בְּמִזִּיד גַּם אֵם חֹזֵר לְעִירוֹ אֵין לּוֹ אֵלָא ד' אִמּוֹת, וְעַל זֶה סִיּוֹם הַבִּיחָה לְשִׁישׁ לְהַקְּלֵ מְשׁוֹם שִׁישׁ לְצַרְף אֵת שִׁיטַת הַרְשָׁב"א, אֲבָל לֹא הַכְרִיעַ לְעִנּוּן הַנְּדוּן אֵם יֵשׁ לְהַקְּלֵ גַם בְּאֵין מוֹקֶף מְחִיצוֹת.

[שְׁעָה"צ ס"ק לו]

וְגַם מְגַן אֲבָרְהָם אֶפְשָׁר לִזְמַר דְּסוֹבֵר כְּמוֹ שְׁפָתְכֵנוּ³¹.

31) בִּיאָר דְּבָרָיו, אֵם הִצְיָאוּ בְּשׁוֹגֵג הַתִּיר הַשְׁוִיעַ לְאוֹכְלָם גַּם אֵם לֹא חֹזֵר לְמִקְוָמוֹ. וְכַתְּבֵנוּ מְגִיא (ס"ק טו), שְׁכוֹנְתוֹ אֵם יֵשׁ אָדָם שְׁעִירֵב לְאוֹתוֹ צַד אִו שִׁישׁ עִיר אַחֲרַת סְמוּכָה לְמִקְוָם הַפִּירוֹת, וְכְמוֹ שְׁכַתְּבֵנוּ רִשִׁי. וְהַקְּשָׁה הַתּוֹסֵפֶת שְׁבַת (ס"ק יח), שְׁלִפִי מָה שְׁכַתְּבֵנוּ הַמְהַרְשָׁ"א בְּדַעַת רִשִׁי שְׁלִמְוִיצָא עֲצָמוֹ אִסוֹר, אֵין נִכּוֹן לְהַבִּיא אֵת דְּבָרֵי רִשִׁי עַל הַשְׁוִיעַ, שֶׁהִלָּא בְּשׁוִיעַ מְשַׁמַּע שְׁאָף לְמוֹצִיא עֲצָמוֹ מוֹתֵר, וְאֵין הַהִיתֵר דּוֹקָא לְאָדָם שְׁעִירֵב. אֲכַן לְפִי מָה שְׁבִיאָר הַשְׁעָה"צ שְׁאָף לְדַעַת רִשִׁי מוֹתֵר גַּם לְמוֹצִיא עֲצָמוֹ, מִיּוֹשְׁבַת קוֹשִׁיית הַתּוֹסֵפֶת שְׁבַת.

הלכות שבת סימן תו תח

ביאורים ומוספים

וכליו ההכרחיים], אבל שאר הכלים אף לכתחילה עליו להימנע מלהוציאם חוץ לתחום משום איסור הוצאת כלים מחוץ לתחום. ואף שהכלים נגררים אחר הבעלים, כל זה הוא לענין עיקר הקנין, אבל מה שהותר לבעליהם משום פיקוח נפש לצאת אל מחוץ לתחום שביתתו שנקנה בתחילת השבת, אין זה היתר לכלים.

[שעה צ"ט ס"ק ג]

אין לו להלף בתוך העיר⁵.

5 ואם קודם שהגיע למקום ההצלה הוא רוצה לקנות שביתה באלף אמה הסמוכים למקום ההצלה [מפני שמקום זה הוא גם בתוך אלפיים למקום ההצלה וגם בתוך אלפיים למקום מסוים מהעבר השני שרצונו לילך לשם אחר שישוב ממקום ההצלה], כתב בספר חידושים וביאורים (סי' ה ס"ק יא) שאינו יכול להתכוון לקנות שביתה במקום זה, לפי שאין בכוחו לקנות שביתה באמצע שבת, אלא שביתתו נקנית לו ממילא במקום ההצלה.

[משנב"ב ס"ק ז]

דאם שבו לתחומו, שוב מפקידי האלפים התדשים שנתנו לו תקמים⁶.

6 ואם אינו רוצה לחזור לביתו אלא להמשיך ממקומו אלפיים אמה, נחלקו האחרונים בדינו. דעת הא"ר (ס"ק ג) שאינו רשאי ללכת לרוח אחרת אלא חייב לחזור למקומו, ודעת הגאון יעקב (עירוניו מו, ב ד"ה מובלעין) שלטובתו אמרו שיכול לחזור, אבל אינו חייב לחזור למקומו, וכן הסכים השעה"צ (ס"ק ד).

[שוע"ט ס"א]

כל היוצאים להציל נפשות ישנאל מיד עובדי כוכבים⁷.

7 ואף אם ראה אנשים רבים הולכים להציל ויש כבר מצילים די הותר ואף על פי כן הלך גם הוא, כתב בספר קובץ על הרמב"ם (פכ"ז מהל' שבת הט"ז) שדבר פשוט הוא שאין אומרים שאסור לו לזוז ממקומו, אלא מותר לו ללכת אלפיים לכל רוח, וכן לחזור למקומו במקום שהותר הדבר.

[משנב"ב ס"ק ז]

דאם יסלקו הפלייזין מהם יש לירא שפא ירדפו האויבים אחריהם⁸.

8 טעם אחר כתב הרמב"ם (פ"ב מהל' שבת הכ"ג, וכן הביא הלבוש), שלא תהא מכשילן לעתיד לבא. וכתב הבני ציון (ס"ק א), שהטעם המבואר בגמרא שלא יראו האויבים את כלי זינם וירדפו אחריהם, הוא טעם שמחמתו מותר להם להכניס את כלי זינם לעיר, אך גם קודם תקנה זו [שתיקונו משום מעשה שויה, כמבואר בגמרא (עירובין מה, א)], היה מותר להם להביא את כלי זינם עד הבית הסמוך לחומה, מהטעם שכתב הרמב"ם שלא תהא מכשילם לעתיד לבא.

סימן תח

דין הנחת הערוב וקניית השביתה

[משנב"ב ס"ק א]

התיר לו להלף ארבעה אלפים לצד אחד על ידי שפניח מזון שפתי סעודתו¹.

1 בהיתר זה שהתירו חכמים, הקשה הרמב"ן (עירובין יו, ב) לדעת האומר תחומין מן התורה, כיצד יתירו חכמים על ידי עירוב איסור מן התורה. וכתב שהוא מהלכה למשה מסיני, או שכיון שדעתו לשבות במקום זה ואמר תהא שביתתי במקום פלוני, נחשב אותו מקום כביתו, ומשם אני קורא "אל יצא איש ממקומו".

המשך בעמוד הבא

[משנב"ב ס"ק ח]

יב"ל בסימן תה סעיף ח³.

3 הטעם מבואר שם (ס"ק מא), שכיון ששבת באור המחיצות בין השמשות, לעולם נחשב המקום עבורו כדי אמות גם אם יצא ממנו לדעת. אכן בביה"ד שם (ד"ה אם) הביא מחלוקת האחרונים האם צריך שיהיו מחיצות לעירו, או שאף אם לא היו לה מחיצות נחשבת עבורו כל העיר כדי אמות.

[משנב"ב ס"ק ט]

אין כבוד הבריות כל-כך⁴.

4 ומ"מ אם גשמים יורדים עליו ומצעים אותו או שהחמה מצטרפת, כתב הרמ"א לעיל (סי' תד ס"א) שמותר לו לצאת חוץ לד' אמות [ומקור דבריו הוא מהאור זרוע (ח"א ערב שבת סי' ו), וכתב שם שטעם ההיתר הוא מפני שצער זה הוא ענין של כבוד הבריות].

סימן תז

מי הם שיכולין לילף חוץ לתחום

[משנב"ב ס"ק א]

דבר שמתר לצאת בשביליו¹.

1 ומילדת הצריכה להגיע למקום המרוחק יותר מי"ב מיל, ובנסיעה לשם יש איסור יחוד עם בעל העגלה הנכרי, נחלקו האחרונים האם מותר לישראלים נוספים לבא עמה כדי להצילה מאיסור יחוד. דעת השם אריה (אהע"ז סי' לג) שמוטב לעבור על איסור תחומין שהוא מדרבנן לרוב השיטות, מאשר שתעבור המילדת על איסור יחוד שהוא מן התורה. מאידך, בשו"ת העמק שאלה (סי' יד) השיג על דבריו, וכתב שכלל הוא בידינו שאין אומרים לאדם חטא בשביל שיוכה חבירו, ואם כן אין להתיר לישראל אחר לעבור על איסור תחומין כדי שתנצל האשה מאיסור יחוד. [וראה בספר תורת היולדת (פי"ד) שהאר"ך בנדון זה].

[משנב"ב ס"ק ב]

לכל רוח².

2 ואם הוא מרוחק כעת מעירו מרחק י"א מיל ומחצה, שאם נתיר לו ללכת עוד אלפיים אמה הרי יצא חוץ ל"ב מיל, כתב הגרש"ז איערבך (ש"כ פ"מ הע' קמב), שכיון שלדעת רוב הראשונים איסור יציאה חוץ ל"ב מיל הוא מן התורה, יש לאסור על אדם זה לצאת לאותו צד יותר מחמש מאות אמה, כיון שבכך יעבור על איסור תורה. ושוב כתב, שיתכן שיש להקל בזה, כיון שיש חולקים וסוברים שאף יותר מי"ב מיל אינו אסור אלא מדרבנן, וגם הרמב"ם שסובר שאסור מן התורה, מ"מ סובר שאיסור תחומין אינו נוהג בכרמלית, כמבואר בביה"ד לעיל (סי' תד ס"א ד"ה הואיל).

[משנב"ב שם]

דאם היו מקלעין אלפים אלו בתוך תחומו³.

3 ואם היו התחומין דבוקים זה בזה אך לא היו מובלעים, כתבו הבגדי ישע (אות א) והתוספת שבת (ס"ק א) שאינו יכול לחזור לביתו, ואין לו אלא אלפיים אמה מהמקום שאליו הגיע.

[משנב"ב ס"ק ד]

דעשאוהו קאלו שבת בה בין השמשות⁴.

4 ולענין שאר הכלים שלקח עמו, דן הגרש"ז איערבך (שו"ת מנחת שלמה מהדו"ק סי' טו) האם הם נגררים אחריו ויש להם אלפיים אמה מהמקום שאליו הגיע, או שמא לא התיירו אלא לו עצמו [עם בגדיו

הלכות שבת סימן תו תז תח

ערב

באר הגולה

לו ארבע אמות; ואם נתרחק מהריח ונכנס בתחומו, כאלו לא יצא. ואם יצא לרעות, (ח) אין לו (ג) תקנה. זה שאמרנו בהצטרף לנקביו, יגיש אומרים אפלו לקטנים, יגיש אומרים (ט) דוקא לגדולים:

תז מי הם שיכולין לילף חוץ לתחום, ובו ג' סעיפים:

א מי שצא חוץ לתחום ברשות, כגון תכמה הבאה לילד (א) וכיוצא בזה, יש לה אלפים אמה (ב) לכל רוח (ג) באותו מקום שהגיע לו, ואם הגיע לעיר (ד) הרי הוא כאנשי העיר ויש לו אלפים לכל רוח חוץ לעיר (ה) (וענין לעיל סוף סימן רמח): ב ביהיה יוצא ברשות והוא הולך בדרך ואמר לו כבר נעשית המצוה שצאת לעשות, יש לו (ו) ממקומו אלפים אמה לכל רוח. ואם היה מקצת התחום שצא ממנו ברשות מבלע בתוך אלפים אמה שיש לו ממקומו, הרי זה חוזר למקומו (ז) וכאלו לא יצא: ג יכל היוצאים להציל נפשות ישראל מיד עובדי-כוכבים (ח) או מן הנדה או מן המפלת, יש להם אלפים אמה לכל רוח ממקום שהצילו בו. ואם היתה (ח) יד העובדי-כוכבים תקיפה והיו מפחדים לשבת במקום שהצילו, הרי אלו (ט) חוזרים בשבת למקומם (י) ובכלל יוצאים:

הלכות ערובי תחומין

תח דין הנחת הערוב וקניית השביתה, ובו ד' סעיפים:

א (א) *מתר לערב ערובי תחומין ולקנות שביתה סוף התחום. ולכן במי

באר היטב

מ"א: (ג) תקנה. פרוש, שאף שבא לתחומו אין לו אלא ד"א כמ"ש סימן תה ס"ח, אבל מ"מ יכל לילף למקום צנוע לפנות. ואם בא לעירו, עין סימן תה ס"ח דיש לו כל העיר, ולעיר אחרת אין לו אלא ד"א, וכן פתב ראב"ן, מ"א:

משנה ברורה

(ג) כאלו שבת בה בין-השמשות(4), דכל העיר לו כארבע אמות: (ה) וענין לעיל סוף סימן רמח. מענין יוצא בערב-שבת לדבר-מצוה, וענין שם במשנה ברורה סוף-קטן לב מה שכתבנו בענין זה: ב (ו) מקומו. שהגירו לו זה: (ז) וכאלו לא יצא. דיש לו אלפים אמה סביב ביתו כבתחלה. ומשמע מלשון השלחן-צדוק (ז) דאם שב לתחומו, שוב מפיסד האלפים התדשים שנתנו לו תכמים(6), וכן נראה (ה) מהפוסקים: ג (ח) יד הכותים תקיפה. רוצה לומר, אף שהצילו (ו) הישראל בפעם זה, אבל יד העובדי-גלולים תקיפה ומפחדים לשבת בשדה: (ט) חוזרים בשבת למקומם. אף שהוא יותר מן אלפים: (י) ובכלל יוצאים. וזה מתר אף בשני ישראל תקיפה, דאם היה מקומם בתוך אלפים מתר לחזור בכל יום, דאם יסלקו הכל יונן מהם יש לירא שמא ירדפו האויבים אחריהם(8), כמבאר בש"ס ב"ח ואליה רבה):

א (א) מתר וכו'. הינו, אף שאין לאדם להלך בשבת ממקום שבייתו רק אלפים; וכמבאר לעיל בסימן שצו. התירו לו להלך ארבעה אלפים לצד אחד על-ידי שפניות מוזן שמי סעודות(1) בסוף אלפים ממקום שהוא עומד בין-השמשות, ועל-ידיה חשבינו לו כאלו היתה שבייתו שם, ויש לו להלך אלפים לכל רוח ממקום

שער הציון

(ד) מגן-אברהם: (ה) הגר"ו, וכן נוטה גם-כן דעת הגר"א: (ב) אלהי רבה מלקמן סעיף ב והוא הדין הכא ונראה פשוט דאם עוד צריך לצאת משם בשביל המצוה מתר לחזר לאותו המקום. וכתב עוד, דהוא הדין אם התירוהו עובדי-גלולים לתחומו או שהיה צריך לפנס לתחומו משום שהצטרף לנקביו, הרי הוא נמי כאלו לא יצא, וכהיא דלעיל בסימן תה וענין יצא באנס, וכל-שכן בזה ברשות: (ג) פן מוכח ממשנה דראש-השנה: (ג) מגיד משנה, ומשמע דאף באינה מקפת מחיצות פינו דחשבינו לו כאנשי העיר. ובע עוד, דדינא דשלחן-צדוק דהעיר אינה נחשבת לו כחשבון אלפים הוא דוקא שבשביל ענין דבר-מצוה הריא הגיע לעיר, אבל אם רק האלפים שנתנו לו תכמים מסביב היו מכלעין בתוך העיר, אין לו להלך בתוך העיר(5) אלא עד תשלום מרת אלפים שלו, וכהיא דלקמן סימן תח, פן מוכח מבאר הגר"א, וטעמו פשוט, דלא עדיף מתחום ביתו שלא יצא מפנו כלל: (ד) דכל זמן שלא שב לתחומו מספיק דאין לכפו לחזר לתחומו ויכול לילף האלפים שנתנו לו תכמים, וכן פתב בגאון-יעקב, דלא פתשטעמ באליה רבה, ומבנה יתום שהביא האליה רבה אין ראה מוכרת, עין שם: (ה) רבנו יונתן וריטב"א ורבנו יתום. ואף דלשון אחרון של רש"י מוכח דלרב שמי דסקקין קותה יש לו גם-כן האלפים התדשים, נקט לעקר כלשון ראשון שרש"י בעצמו הסכים לו, וללשון הראשון אין לו אלא אלפים של צד ביתו, מפני שכתב רש"י ויהי הוא כבתחלה, עין שם, ומה דהקשה אב"י ממצוה אין ראה הפך זה, כמו שכתבו המפרשים: (ו) כך צריך לפרש דברי השלחן צדוק הספיק מלשון הרמב"ם. וענין באליה רבה:

א פשוט נקבה מקומות ובפרק ד ובפרק ב דעריבין. וענין בסימן חטו שדוקא לדבר מצוה מצריבין ב נקבים בפרק ו מהלכות ערובין

הַלְבוּת עֲרוּבֵי תְּחוּמֵינֵי סִימָן תַּח

בִּיאורִים וּמוֹסָפִים

[משנב"ס"ק א]

דְּלִקְתָּהֶּן לְדָבָר מְצוּהָ².

ובטעם דעה זו נאמרו שלש שיטות באחרונים: האבן העזר (עירובין נא, ב) כתב, שכיון ששבת באויר מחיצות העיר בין השמשות, נחשבת עבורו כל העיר כד' אמות, וכמבואר בשו"ע לעיל סי' תה ס"ו.

החיי אדם (כלל עז ס"ג) כתב, שאם יצטרך ללון חוץ לביתו בסמוך לחומה אין זה דרכי נועם, ולכן תיקנו חכמים שכל העיר תהיה עבורו כד' אמות. נלע"מ זה יש להקל גם אם לא היה בעירו בין השמשות, אולם השעה"צ (ס"ק יא) כתב שאין להקל בזה.

והחזו"א (או"ח סי' קט ס"ק טז) כתב, שיתכן שדוקא אחר שלן בביתו נעשית לו כל העיר כד' אמות ומותר לו להלך את כולה, אבל קודם לכן באמת אינו רשאי לילך במקום שהוא מחוץ לתחום עירובו.

ג. הרמב"ם (פי"ו מהל' עירובין ה"ב) והשו"ע (כאן) פסקו, שאם הניח את עירובו בריחוק אלפיים אמה מביתו הפסיד את כל העיר. ונחלקו האחרונים בביאור דבריהם, העולת שבת (ס"ק א) ביאר, שכונתם לומר שהעירוב מועיל דוקא אם ביתו אינו רחוק יותר מאלפיים אמה מעירובו, אבל כשהעירוב רחוק מביתו אינו מועיל כלל [והיינו כשיטת הרשב"א והראב"ן], וכדי שיועיל העירוב צריך שישנה בבין השמשות סמוך לחומת העיר בתוך אלפיים אמה לעירובו. מאידך המג"א (ס"ק א) כתב, שדעת הרמב"ם והשו"ע שמועיל העירוב גם אם ביתו רחוק יותר מאלפיים אמה מעירובו. ונתן טעם לדבר, כיון שכל החיסרון בנתגלגל עירובו חוץ לתחום הוא מחמת שאינו יכול להגיע לעירובו בבין השמשות, וכאן הי' יכול להגיע לעירובו כיון שהוא תוך אלפיים אמה לעירו.

והרמ"א (כאן) פסק כדעת הטור, שאם לן בעירו מועיל עירובו אף שהעירוב רחוק מביתו הרבה, כל שיש מעירובו לעיר פחות מאלפיים אמה, ורשאי להיכנס לעיר ולהלך את כולה.

[ביה"ל שם]

ק"ך יש לְקַאֵר קְבָנְתָּהּ⁴.

4) מדברי המשנב"ב (ס"ק ג) נראה שפסק כדעת המג"א, שסובר שגם לדעת השו"ע מועיל להניח עירוב אף חוץ לתחום ביתו. והחזו"א (או"ח סי' פ ד"ה מ"ב סי' תח) השיג על דברי המג"א, ומסקנתו שלדעת הרמב"ם והשו"ע אם בבין השמשות הי' רחוק מעירובו יותר מאלפיים אמה אינו עירוב. וביאר, שלדעה זו צריך המערב ללכת לקצה עירו כדי שיהיה בתוך אלפיים אמה לעירובו.

2) ובטעם הדבר כתב הב"ח (סי' שצה), שאף שמצוה לחזור אחר עירוב חצרות ושיתוף מבואות כדי שלא יגיעו לידי איסור טלטול חצר ובמבוי, מ"מ אין מצוה לחזור אחר עירוב תחומין, ואדרבה, יתכן שעל ידי עירוב תחומין יגיע לידי איסור הליכה חוץ לתחום, אלא שמ"מ כדי לקיים מצוה מותר לערב.

[ביה"ל ד"ה רחוק]

דְּאָף שְׁפָּבִיתוּ הוּא יִתֵּר מְאֻלְפִים³.

3) הַקְדָּמָה

בגמרא (עירובין לה, א) מבואר, שאם הניח עירוב והתגלגל העירוב אל מחוץ לתחום, אין זה עירוב. ופירש רש"י (ד"ה מתגלגל), משום שכעת יש מעירובו עד ביתו שלן שם יותר מאלפיים אמה.

ודנו הראשונים מה יעשה מי שדר בעיר גדולה ומביתו עד קצה העיר יש יותר מאלפיים אמה, שהרי אם יניח את עירובו מחוץ לעיר, יהיה העירוב רחוק מביתו יותר מאלפיים, וג' שיטות נאמרו בזה:

א. בתשובות הרשב"א החדשות מכת"י (סי' לא) כתב, שאם הניח את העירוב רחוק מביתו יותר מאלפיים אמה, אינו מועיל אף שאינו רחוק אלפיים מהעיר, ומ"מ מאחר שרצה לקבוע שביתתו שם, הרי זה נעשה 'חמר גמל' ובטלה שביתתו גם מביתו, ולכן לא יזון ממקומו. וכן למד הא"ר (ס"ק ה) מדברי הראב"ן (הל' עירובין דף ע, ע) שכתב שהנותן עירובו במקום הרחוק מביתו יותר מאלפיים אמה, איבד את שביתת ביתו ואסור לו לצאת מביתו, וגם שביתת עירובו לא קנה, ומוכח מדבריו שהעירוב צריך להיות בתוך אלפיים אמה לביתו, ולכן אם ביתו רחוק מקצה העיר יותר מאלפיים אמה אין לו תקנה בעירוב.

והביה"ל דחה את הראיה מדברי הראב"ן, שיתכן שדיבר במי שביתו סמוך לחומה, שבוז אם הניח את עירובו רחוק אלפיים אמה מביתו, נמצא שהעירוב רחוק גם מעירו, ולכן אין לו עירוב, אבל מי שביתו באמצע העיר והניח עירוב סמוך לעיר רחוק מביתו יתכן שיועיל, כיון שהעירוב על כל פנים סמוך לעיר.

ב. דעת הטור (כאן), שאם לן בעירו יכול להלך את כולה וחוצה לה אלפיים אמה לצד עירובו, אף שעירובו רחוק מביתו יותר מאלפיים אמה [אבל אסור להלך חוץ לעירו לצד השני, כדן כל הקונה שביתה מחוץ לעיר].

המשך מעמוד קודם

אפילו בפת. וכתב לישב, שכונת הטור שלהלכה שתחומין מדרבנן אין מועיל עירוב אלא מתקנת חכמים גרידא, אבל לדעת האומר תחומין מדאורייתא, צריך לומר שיש מקור בתורה שמועיל עירוב בפת, או שהוא מהלכה למשה מסיני, וכן כתב התוספת שבת (ס"ק א).

ובדעת הטור כתב הא"ר (ס"ק א), שתקנת עירובי תחומין היא דוקא לדעת האומר תחומין מדרבנן, אבל לדעת האומר תחומין מן התורה לא הותר לערב ולהלך על ידי זה יותר מאלפיים אמה. והקשה הא"ר על דבריו מדברי הגמרא (עירובין לה, א), שמשמע שלדעת ר"מ תחומין מן התורה ומ"מ מועיל עירוב